

לחנן

חנן ידידי ורעי, חנן אהובי כאח לי, אינני נוהג לכתוב את דברי ואינני נוהג לקרוא את דברי מן הכתב. היום בדברי אליך לא תעמוד בי רוחי ולא אוכל לשלוט ברגשותי אם לא אנהג אחרת. למרות שידענו כי חייך תלויים לך מנגד לא האמנו כי נעמוד היום ונלווה אותך לדרכך האחרונה. אילו נשאלתי מי האיש שיספיד אותי הייתה לי רק בחירה אחת, אחת ויחידה, ובחירה זו איננה עוד.

איש מידה ואיש מידות. אמן הגבולות וחכם חוש המידה. רובנו מהלכים ימין ושמאל, קדימה ואחורה, פנים ואחור. אתה ידעת תמיד את חוש המידה הנכון. אתה ידעת את סוד הגבולות. היית חבר נאמן בעיתו, נאבקת על כל העקרונות במועד וידעת להיות רומנטיקן בזמנו. אצל כולנו רק ציפוי דק, קרום של מילימטרים, מכסה בין התרבות ליצר. אצלך היתה זו תבנית של לוחות, מאלה שעליהם כתובות הלוחות, לוחות הברית.

היית ליטאי בחשיבתך וחסיד באמונתך. ואף שהיית כה מאופק ומרוסן, כה מאוזן וזהיר, ברוחך ובחלומותיך היית אמן חפשי ויוצר, בעל נפש סוערת. אמן יהודי שומר תורה ומצוות. ורוחך וחלומותיך הזינו את נשמתך. אך חוש המידה עמד לך בכל הליכותיך עד כדי שרק מי שחדר לשורש נשמתך והזדהה עמך, כמו חלק מאתנו, הכיר אותך בכל צדדיך: אמן ברוחך, איש רוח בחשיבתך ובסקרנותך האינטלקטואלית ואיש עשייה בעבודתך.

חכם אמיתי. מאלה שהחכמה להם איננה קישוט חיצוני, איננה דעתנות המתרוננת בחוצות, אלא סוד פנימי עמוק, מחד גיסא, והליכות שבכל עת, מאידך גיסא. אתה היית אבן החכמים. לא גילית אותה. היא הייתה טבועה בחייך ובכל תו ותו של חשיבתך ועשייתך.

צנוע בהליכותיך למרות כשרונותיך ומעמדיך. מסביר פנים לכל אדם. מכיר בכל אדם כערכו: אם ילד ואם נער, אם בחור ואם מבוגר. אינני זוכר אבל כזה של דור צעיר. אלה רחוקים בדרך כלל מהיכולת לבכות למבוגר יותר שהלך לעולמו אם איננו קרוב להם קרבת משפחה. אתה היית בן משפחה של כולנו: טף ונוער, צעירים ומבוגרים, נערים וזקנים. זקנה אחת היית במנייננו, מוזרה ומרבת שיח. כולנו היינו קצרי רוח. רק אתה הסברת לה פנים. רק בך מצאה נוחם. ילדינו בקשו

לשמוע עצת חכם מפיך. כאשר ישי, כנער בר מצווה, ואני היינו חלוקים בינינו באופן עריכת החגיגה באנו אליך לבורות. בך כולנו נתנו את אמוננו. ואף שמקובלנו ש"משחרב בית המקדש פסקו אנשי אמנה מישראל" (סוטה מח א), אתה היית לנו איש אמנה.

"כי באמונה הם עושים" הוא מן הפסוקים המרשימים ביותר. עשייה באמונה, חשיבה באמונה ואמונה מתוך אמונה היו דרך חייך. היית איש מאמין. היית איש אמת ואדם אמיתי. אילו נכתב "איש חיל", על משקל אשת חיל היית אתה המודל שהיינו בוחרים להקים עליו את בניין השיר. הייתה בך שלמות ואתה לא ידעת. היית מופת לכולנו ואתה לא הכרת בכך. למרות הכל ועל אף האהבה הגדולה שכולנו חשנו כלפיך תמיד היה בך איזה חוסר שביעות רצון, אפילו תסכול מה. האמן שבנשמתך לא נתן לך מנוח.

שנותיך האחרונות היו תלויות על חוט השערה. חרדותיך הדירו שינה גם מעינינו. בכל הדרך ליוו אותך מיכל והילדים באהבה ובמסירות. בשנים האחרונות הייתה לך מיכל במיוחד משענת אהובה ונאמנה. תמיד אתך ותמיד לידך. על המשפחה שגידלתם אפשר לומר בגאווה ללא סייג "ראו גידולים שגדלתם".

חנן אהובנו, היום הזה באנו כולנו לומר לך, כי היית לנו אב ואח, משאת נפש, מודל לחיקוי וחבר אהוב. רק חיבור של חבורה גדולה של אנשים יכול להיות ביחד מה שהיית אתה, חנן, לבדך. אשרינו שזכינו להיות מבאי ביתך. אשרינו שזיכית אותנו בחברותך.

"משמת רבן יוחנן בטלה החכמה: ת"ר משמת ר' אליעזר נגזו ספר תורה, משמת ר' יהושע בטלה עצה ומחשבה, משמת ר' עקיבא בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה. משמת ר' חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה. משמת אבא יוסי בן קטונתא בטלו חסידים...משמת בן עזאי בטלו השקדנין. משמת בן זומא בטלו הדרשנין. משמת רשב"ג עלה גובאי ורבו צרות. משמת רבי הוכפלן הצרות. משמת רבי בטלה ענווה ויראת חטא. (סוטה מט ב)"

משהלכת לבית עולמך חנן מרדכי בן שמואל ופאולינה בטלו כל המידות הטובות ואנו, שרויים בצרות, התייתמנו מבן, מבעל, מאב, מאח, מחבר ומרע.